

ШАХМАТНАТА ИГРА – МЪДРОСТ И КУЛТУРА

Левон Ованезов Минасян

Резюме: Докладът разглежда шахматната игра като съчетание на спорт, изкуство, наука и като проява на мъдрост и култура. В него се предлага шахматът да стане учебен предмет във всички училища в страната. Той представя и уникалния варненски шахматен дом – частна инициатива на неговия създател и организатор Левон Ованезов.

Ключови думи: шах, култура, учебен предмет.

Най-древната игра – шаха - датира повече от 1500 години. Има много легенди за неговото възникване както и за шахматната игра – дали е изкуство, математика, логика, психология и т.н. Аз бих споделил с ползващите тази игра, че тя е преди всичко съвкупност от материални и духовни ценности от неговото създаване досега и ще продължава и в бъдещето.

Ето някои предимства на шахматната игра.

- Тя е великолепен начин за развитие на въображението, за проява на научност и творчество. При нея важна роля играят два фактора – интуиция и логическа мисъл.

- На шахматната игра са присъщи: експеримента, откритието, творческият процес и план за постигане на стратегическата цел МАТ.

- Няма друг спорт, който да изисква продължително време концентриране на внимание, аналитичност и бързо приключване.

- Укрепва вярата в собствените сили, помага за психологическото общуване с хората.

- Възпитава емоционална устойчивост, учи на математически изчисления.

- Изисква бързи рефлексии и активно участие на сетивните органи на шахматиста.

- Налага оценяване не само на съществуващата позиция на дъската, но и ходове /да се мисли и за много дни, месеци и години напред/.

Не случайно в много страни шахматната игра се е превърнала в учебен предмет в училищата. Заслужава внимание

международният проект за развитие на шахмата в училище, разработен от специалисти, учени и педагози от Русия, САЩ и Англия. Неговата основна цел е да повишат културата на подрастващото поколение, за предотвратяване на негативните страни и борбата преди всичко с наркоманията и престъпността. В тази насока има изказвания, поместени в печата, от много световни шампиони като Роберт Фишер, Гари Каспаров, Веселин Топалов и много други.

От няколко десетилетия шахматът в училище се прилага в много страни и по места – Монреал, Кейптаун, Амстердам и т.н. Любопитен е експеримента, който се провежда едновременно в две училища едно до друго по местонахождение във Венецуела. Съставът на учащи, социалната среда, икономическото развитие на района са еднакви. В експерименталното училище започва да се преподава шахмат като учебен предмет. Резултатите са поразителни. Средното ниво на развитие на учениците, изучаващи шахмат значително нараства, повишава се успеваемостта, дисциплината и културното им поведение. Подобрява се функционирането на редица психически познавателни процеси. В Харвардския университет се провежда подобен експеримент, който потвърждава резултатите, получени във Венецуела.

Важно културно и хуманитарно качество на шахмата е, че възпитава в умение да се уважава мнението и идеите на партньора. Шахматът в игрова форма е леснодостъпен и моделира много добре борбата между два интелекта. Шахматната

игра като мъдрост и култура е призната за културно съкровище на съвременния цивилизован свят. Шахматът съдържа обективни, неконюнктурни, неподатливи на политически и дискриминационни ограничения критерии за истина и справедливост.

За доказано продуктивни се смятат връзките на шахмата с философията, кибернетиката, психологията, математиката, информатиката, педагогиката, изкуството, евристиката и др.

Огромна е ролята на шахматната игра за ефективната организация на умствения труд, както и за по-пълноценния отпочиване на централната нервна система. Един от състезателите на нашия шахматен дом Стоян Величков казва: „Когато играя шах чувствам, че се намирам в един друг свят на спокойствие и мир. Аз играя шах за здраво и хармонично тяло.”

БФС е направила многократни предложения до Президента, до Министерството на образованието и други институти, но за сега не е въведен шахът като редовен учебен предмет в училищата. Има организирано в някои училища както във Варна, така и в други градове в страната факултативно преподаване като експеримент.

В Турция, Азербайджан, Армения и други страни шахмата е въведен като задължителен учебен предмет до трети клас. В Ереван има Академия на шахмата. През настоящата година се поставят основите на Световната академия на шахмата на една територия.

Аз съм доайен на шахмата в град Варна, международен арбитър на Световната организация ФИДЕ. С ограничаване базата и времетраенето на шахмата и с настъпването на реституционните закони, реших собствения ми апартамент да превърна в шахматен дом. От 1990 год. над 35

състезатели и други са почетни членове на дома, в това число вице световния шампион гм Веселин Топалов. В състава на дома са трима професори, няколко доценти, преподаватели и други интелектуалци. Ежегодно се провежда верига от 24 турнира по блиц и ускорен шах. Няма членски внос, няма такса. Шахматният дом се е превърнал в една притегателна сила на обединяване на състезатели от съществуващите 4 шахматни клубове в града.

По форма и съдържание шахматният дом провежда едно благородно, културно и хуманно дело. Той се е превърнал в своеобразен културен център на част от Варненската интелигенция. Всички разходи – осветление, шахматни принадлежности и други прояви са за сметка на семейния бюджет на домакина.

Опити да се създадат подобни шахматни домове в града и страната са претърпели крах, защото те имат комерсиален характер.

Шахматният дом издаде пет книги, посветени на членове на дома със спортно и културно съдържание, стихотворения, посветени на рожденици и юбиляри, с участието на оркестъра на дома с български и чуждестранни песни. Не случайно по БТВ в рубриката на Лора Крумова и по БНТ в рубриката „Малки истории” бяха показани документални филми за шахматния дом.

Нашият шахматен дом е единствен не само в града, но и в страната, а може би и в Европа. Левон Ованезов е най-старият действащ шахматист в света, който участва в 24 турнира всяка година. На 25 октомври т.г. навършва 90 години.

Любовта ми към шахматната игра и обичта и уважението ми към хората и особено към творците няма да угасне от жизнения ми път.

За контакти:

Левон Ованезов Минасян - Международен арбитър на ФИДЕ
тел. 052/626731; GSM 0886870327